

Konferencja

Polityczny ład na Bałkanach – czynniki stabilizujące i destabilizujące

23–24 czerwca 2025

Organizator: Komisja Środkowoeuropejska

Współorganizatorzy:

Katedra Stosunków Międzynarodowych i Polityki Zagranicznej
Instytutu Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego

Centrum Naukowo-Badawcze UŁ „Bałkany na przełomie XX/XXI w.”

Katedra Historii Najnowszej i Stosunków Międzynarodowych UKW w Bydgoszcy

Komisja Najnowszych Dziejów Słowian

Tematyka konferencji

Wieloetniczny i wieloreligijny obszar Bałkanów od ponad dwóch wieków jest uważany za region niestabilny, zagrażający pokojowi europejskiemu, a nawet powszechnemu. Rozpoznanie czynników wpływających na ład polityczny i międzynarodowy Bałkanów było i nadal jest przedmiotem dociekań historyków, politologów, kulturoznawców, socjologów i badaczy innych dyscyplin zajmujących się tym obszarem. Bałkany były obszarem podbojów i zakusów imperialnych wielu mocarstw, zarówno ze strony zachodu jak i wschodu. Wiek XX, który przyniósł zmianę podejścia do podmiotowości państwowej w prawie międzynarodowym, umożliwił osiągnięcie pozycji państwowości narodom, które wcześniej nie miały możliwości wybić się na niepodległość.

Procesy globalne związane z tym zjawiskiem doprowadziły do sytuacji, w której końcem XX w. na świecie było niemalże 200 państw, a więc ponad 4 razy więcej niż na początku wspomnianego wieku. Ponadto, kilkadziesiąt obszarów wciąż dążyło do uzyskania tego statusu. W wyniku rywalizacji zarówno mocarstw, jak i nowo powstałych organizmów państwowych, Bałkany podlegały ciągłym zmianom politycznym, gospodarczym i narodowościowym. Ewolowało nawet samo pojęcie Bałkanów, które obecnie wykracza poza geograficzny zasięg Półwyspu Bałkańskiego. Po upadku systemu komunistycznego, narody bałkańskie skłoniły się ku demokratyzacji,

w wymiarze wypracowanym przez państwa zachodnie w drugiej połowie XX w., choć ten polityczny kierunek, w niektórych państwach, nie wyszedł w pierwszej dekadzie poza sferę deklaratywną. Nie oznaczało to również zakończenia sporów i konfliktów wewnątrz półwyspu.

Ład na Bałkanach, który u progu XXI w. zaczął się kształtować w powojennym chaosie dla jednych oraz niepewności dla drugich, obliczony był na osiągnięcie stabilizacji, analogicznej do tej, która była udziałem państw Europy Zachodniej. Relacje międzyetniczne i międzynarodowe były żmudnie wypracowywane. Nadzieję pokładano również w procesach integracji europejskiej oraz regionalnej. Równocześnie, obszar ten, po upadku komunizmu, był regionem, w którym pojawiła się możliwość budowania nowych stref wpływów, czym zainteresowane były mocarstwa oraz organizacje międzynarodowe świadome faktu, że położenie półwyspu między Zachodem i Wschodem jest kluczowe dla kształtowania polityki europejskiej.

Konferencja ma na celu ukazanie kompleksowości wyżej zarysowanej problematyki oraz przedstawienie uwarunkowań i czynników, wpływających na budowę ładu na Półwyspie Bałkańskim – zarówno w polityce wewnętrznej, jak i międzynarodowej. Złożoność tematu ma ukazać wielowymiarowość a przez to wagę i znaczenie regionu w polityce lokalnej i globalnej.

Konferencja ma charakter interdyscyplinarny i jej celem jest skonfrontowanie najnowszych wyników badań związanych z regionem bałkańskim, prowadzonych w różnych dziedzinach i dyscyplinach. Organizatorzy nie określili ram czasowych, wychodząc z założenia, że obecne problemy Bałkanów sięgają korzeniami daleko w przeszłość, nie określili też ściśle zasięgu geograficznego, ponieważ pojęcie Bałkanów było pojmowane w różnych historycznych epokach odmiennie.

Proponowane obszary tematyczne:

- geneza, przebieg i skutki procesów przemian na Półwyspie Bałkańskim;
- miejsce i rola aktorów regionu w kształtowaniu relacji międzynarodowych (regionalnych i globalnych);
- Bałkany w polityce mocarstw i sił globalnych;
- Bałkany a procesy integracyjne w stosunkach międzynarodowych;
- problem bezpieczeństwa regionalnego jego znaczenie dla układu sił międzynarodowych;
- uwarunkowania, przebieg i konsekwencje konfliktów etnicznych;
- problemy etniczne i narodowościowe: różnorodność narodowościowa regionu, przemieszczenia ludności i ich przyczyny, mapa wyznaniowa;
- procesy tworzenia i destrukcji państw, systemy polityczne państw bałkańskich;
- ruchy społeczne i organizacje w dobie populizmu;
- społeczeństwo obywatelskie na Bałkanach i jego wpływ na politykę i procesy przemian;
- media, manipulacja informacją i dezinformacja;
- pamięć zbiorowa i transitional justice;
- współczesne procesy integracyjne.